

Erik Lindgren

POST-
historia från
Vedbo härad
i Dalsland

Copyright 1995
Erik Lindgren

Posthistorisk skriftserie 255

Detta är ett utdrag ur den post- och järnvägskarta som tillämpades under perioden 1875-1878. Kraftiga heldragna linjer markerar färdiga järnvägar, medan järnvägar under byggnad återges med streck.

Förord

I posthistorisk skriftserie nr 254 har jag berättat om poststationer vid Uddevalla-Lelångens järnväg och därvid även berört några sådana på ett avstånd från järnvägen. Av dem var flera belägna inom Vedbo härad, nämligen Bengtsfors, Billingsfors, Bäckefors, Dals Långed, Dingelvik, Iväg, Laxarby, Skåpafors, Steneby, Ärtemark och Ödskölt. Jag hänvisar därför till häfte nr 254, när det gäller uppgifter om dessa, medan återstående postanstalter inom Vedbo härad redovisas kortfattat i detta häfte.

Postanstalterna presenteras i kronologisk ordning. De som öppnats samtidigt kommer inbördes i bokstavsordning. Detta gäller den dominerande delen som inrättades med 1875 års ingång på grund av 1873 års riksdagsbeslut om att kronobrevbäringen skulle upphöra.

Så långt det är möjligt med arkivhandlingars hjälp söker jag i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv samt i något fall ur Ernst Grapes bok "POSTKONTOR OCH POSTMÄSTARE". Om vid något tillfälle annan källa utnyttjas, anger jag det i texten.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de har arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent.

Den kortfattade posthistoria som presenteras på detta sätt, ibland med exempel på skriftväxling för att belysa speciella situationer vid vissa tillfällen, kan kompletteras av intresserade läsare vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm. För att underlätta studier i arkivet uppger jag ibland diarienummer för vissa ärenden.

Sedan jag började ägna mig åt posthistorisk forskning i mitten av 1970-talet har Posten genomgått mycket stora förändringar. Jag tänker därvid inte bara på ändringar i den regionala indelningen, som t ex omorganisationer med den interna beteckningen PVO och den följande CRU utan också på vissa ändringar som föregick monolets formella upphörande 1992 och övergången till bolag 1994.

Vid 1992 års ingång genomfördes en divisionalisering av Posten. Därigenom ändrades förhållandena bland annat så, att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De mindre postkontoren har ingen formell chef utan en eller flera tjänstemän som lyder under chefen för brev- eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen. Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på dem som i realiteten varit platschefer på de olika postkontoren efter 1990-talets ingång. Även tidigare uppgifter har visat sig svåra att få fram, bland annat på grund av ändrad form för personalbokföring under 1970-talet. Senare tendens att lindra divisionaliseringens negativa verkningar har inte underlättat möjligheterna att få fram personaluppgifter.

I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. Jag är öppen för mina läsares synpunkter på häftet.

Skrifterna i posthistorisk serie tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en kopiator och en ljuslåda för montering, allt av enklaste slag. På grund av att ämnet är så speciellt eller "smalt", som man brukar säga, blir efterfrågan mycket liten. Antalet distribuerade exemplar av varje skrift brukar variera mellan 5 och 15. Någon gång har det hänt att upplagan blivit större. Förlagan förvaras och kan användas för tillverkning av flera exemplar vid eventuellt kommande förfrågningar.

Växjö i januari 1995

Erik Lindgren

	sid	sid
Förord	1	Räfmarken
Dalbacka	37	Rölanda
Dalslands Högen	34	Strand
Ed	3	Tingvalla
Fjälla	17	Tisselskog
Gustafsfors	11	Torrskog
Håbol	19	Töftedal
Hökedalen	32	Valbo-Ryr
Kråkviken	34	Vångsjö
Mellbyn	33	Vårvik
Mon	32	

Ed

Efter det svenska postverkets officiella start genom "Postbåden" 1636 blev ett glest postnät relativt snabbt utbyggt med postkontor i städerna. Den utbyggnaden stagnerade så småningom och 1700-talet bjöd inte på någon markant utveckling. Nätet utökades under hela det seklet med omkring 25 postkontor, medan 85 postkontor hade öppnats under Postens 65 första verksamhetsår. Inte förrän efter 1800-talets ingång kan man märka någon nämnvärd förbättring.

Långt före tillkomsten av 1842 års folkskolestadga fanns mer eller mindre privata skolor på många håll och dessutom hade klockaren viss skyldighet att meddela undervisning i läs- och skrivkonsten. Den begynnande industrialiseringen i förbindelse med ökade kunskaper krävde fler postlinjer, tätare postturer och fler fasta serviceställen.

Efter ett regeringsbeslut den 27 mars 1830 skapades åtskilliga nya postgångar samtidigt som flera postkontor inrättades. Under perioden 1826 - 1850 tillkom 30 nya postkontor. Beslutet 1830 innebar i många fall att s k enkel postföring gjordes dubbel. Det innebar att frekvensen ökade från en till två turer per vecka.

Ett resultat av 1830 års beslut var också tillkomsten av postuppsyningsmansplatser. Ett fåtal postuppsyningsmän hade visserligen funnits tidigare, t ex i Väddö sedan 1686 och i Gaxa på Öland från ungefär samma tid. Båda hade bland annat med sjöposttrafiken att göra, den i Väddö från Finland och den i Gaxa från Gotland.

Bortsett från ett fåtal sådana undantag räknar vi emellertid postuppsyningsmansplatserna som tillkomna med början efter 1830 års beslut om förbättring av postnätet. Det är också i regeringsbeslutet den 27 mars 1830 som vi finner ett antal preciserade sådana platser. Alla hade föreslagits av överpostdirektörsämbetet i dess skrivelse till Kungl.Maj:t ett år tidigare. Någon gång finner man i dokumenten benämningen "poststation" för en postuppsyningsmansplats. Detta förklarar också varför man i 1860 års regeringsbemyndigande till poststyrelsen om inrättande av poststationer på landsbygden använder uttrycket "*ett nytt slag av poststationer*".

En av de på grund av 1830 års regeringsbeslut så småningom tillkomna postuppsyningsmansplatser förlades till Kolslätt. I Yngve Nylanders bok "*Sveriges fasta postanstalter genom tiderna*" (andra upplagan 1963), vilken torde ha varit en av grunderna för de nu moderniserade ortstämpelkatalogerna, anges starttiden för postuppsyningsmansplatsen i Kolslätt till omkring 1840. Roland Olsson skriver i sin utmärkta publikation "*Dals Eds POSTHISTORIA*" (1977): "*Omkring år 1835 utsågs Kolslätt till s.k. postuppsyningsmansgård*".

Det har väl inte någon större betydelse, vilket år detta inträffade, medan det däremot är intressant att även någon plats i södra delen av landet kunde få en postuppsyningsmansplats. De var egentligen avsedda för de extrema glesbygderna. I nr 215 av den posthistoriska skriftserien har jag berättat om Böda på Öland, som fick en postuppsyningsmansplats 1848. Dalsland låg sålunda omkring tio år före Öland. Länsmanen John Luttropp skrev till kronofogden Hagren den 8 november 1860, att han "23 år utan anmärkning bestritt postuppsyningsmansbefattningen å berörde station mot en högst obetydlig ersättning". Man skulle möjligen kunna utgå från denna uppgift, eftersom han angav en så preciserad tidsperiod. I så fall kan man hävda, att postuppsyningsmansplatsen i Kolslätt inrättades formellt år 1837.

I mars 1860 bemyndigade regeringen poststyrelsen att inrätta poststationer såsom "speditionskontor" åt postmästarna. Hela vårt lands postanstaltsbestånd var då bara 175 postkontor och 21 postuppsyningsmansplatser. Av postkontoren utgjorde 48 sådana som med den tidens terminologi kallades postexpeditioner.

Det gick nära nog ett år efter regeringsbemyndigandet innan man kom "till skott" och öppnade de första poststationerna den 15 februari 1861. Poststyrelsen hade under mellantiden tagit kontakter med länsstyrelserna för kartläggning av behovet av poststationer. Efter första omgången på tolv poststationer den 15 februari 1861 följde en andra omgång den 15 mars 1861 på sex poststationer, vilka kungjordes i poststyrelsens cirkulär den 21 januari (Kramsta och Lerdal) samt den 11 februari (Kolslätt, Skog, Noret och Bie).

För Kolslätt kan noteras att det var första gången som en befintlig postuppsyningsmansplats "statushöjdes" till en poststation. Sådana förändringar skulle sedermera bli regel och de sista postuppsyningsmansplatserna avvecklades den 1 oktober 1865, då 19 sådana byttes ut mot poststationer. De sex sista postuppsyningsmansplatserna hade för övrigt inrättats så sent som 1861, d v s samma år som de första poststationerna öppnades.

Postuppsyningsmannen John Luttropp i Kolslätt var länsman. Det var i egenskap av länsman som han tillskrevs av kronofogden den 24 oktober 1860 (på länsstyrelsens uppdrag) med anmodan att "efterhöra och lämna besked om i denna ort finnes någon person som är lämplig och villig att antagas till poststationsföreståndare vid den expedition som Kungl. Generalpoststyrelsen genom Kungl. Majt:s nådiga bemyndigande beslutat inrätta å Vestra Eds station".

Det föll sig väl naturligt att Luttropp själv anmälde sig som spekulant efter "uppvärdering" av den befattning han innehade. Han skrev i sin ansökan den 8 november 1860 "att det hemman jag bebor genom sitt läge där vägarna från städerna Vänersborg, Amål samt Norge

C i r k u l ä r

till samtliga Postförvaltare i Riket.

Under återopande af Cirkulären den 4 October 1860 och den 7 sistlidne Januari, meddelar Kongl. General-Post-Styrelsen härmed, att poststationer af den beskaffenhet, som i förstnämnde Cirkulär omförmäles, komma att den 15 instundande Mars öppnas,

dels i *Kolslätt*, Eds socken och Elfsborgs län, i stället för den der nuvarande postuppsyningsmansstationen,

dels ock vid *Skogs* prestgård, i Skogs socken, Westernorrlands län, i *Norets* by uti Leksands socken, Stora Kopparbergs län samt vid *Bie* gästgifvaregård, i Floda Socken, Södermanlands län.

Dessa poststationer skola lyda:

<i>Kolslätt</i> under Postkontoret i Amål,	<table style="border: none;"> <tr> <td style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td style="padding: 0 5px;">samt derjemte äfven direkte ut- vexla postför- sändelser med</td> <td style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">}</td> <td style="padding: 0 5px;">Postkontoret i Wenersborg.</td> </tr> </table>	}	samt derjemte äfven direkte ut- vexla postför- sändelser med	}	Postkontoret i Wenersborg.
}	samt derjemte äfven direkte ut- vexla postför- sändelser med	}	Postkontoret i Wenersborg.		
<i>Skogs</i> „ Postexped. i Ullånger	dito med		Hernösand.		
<i>Norets</i> „ Postkontoret i Gagnef	dito med		Mora.		
<i>Bie</i> „ Postexped. i Äs	dito med		Nyköping.		

Stockholm af Kongl. General-Post-Styrelsen den 11 Februari 1861.

O. W. STAEL VON HOLSTEIN.

sammanträffa, äger den mig veterligen tjänligaste belägenhet för en sådan station, varifrån breven dels genom kyrkoposten dels genom andra lägenheter kringsändas till alla delar av postdistriktet, varibland även den avlägsna Nössemarks socken".

Luttropp anförde också "att jag icke funnit någon lämplig person som mot det föreslagna arvudet av 200 riksdaler riksmünt kan åtaga sig och ansvara densamma, anhållande jag ödmjukt att bilagde avskrift av detta memorial må såsom min ansökan åtfölja Herr Kronobefallningsmannens rapport till Konungens Höga Befallningshavande".

Det rådde väl ingen tvekan om att Luttropp skulle bli poststationsföreståndare, men det fanns konkurrens och ärendet fick gå rutinmässigt genom alla instanser. Kronofogde Hagrens brev till länsstyrelsen den 24 november innehöll bl a följande text:

"Som det vill synas, ämnar Kungl. Generalpoststyrelsen inrätta en dylik station å hemmanet Westra Ed, vilket i anseende till belägenheten torde vara åtminstone lika lämpligt som den nuvarande postuppsyningsmansstationen på Kolslätt, synnerligast som man har skäl hoppas, att ångbåtskommunikation å sjön Stora Lee under nästa år kommer till stånd med station vid sjöns södra ända, där hemmanet Westra Ed är beläget. Jag anser den på stället boende faktor C Ekström, vilken är allmänt känd såsom en särdeles ordentlig och pålitlig person, till poststationsföreståndare vara lämpligast, och har han jämväl förklarad sig villig att ifrågavarande befattning sig åtaga.

Kronolänsman Luttropp, som förmenar sitt ägande hemman Kolslätt vara lämpligast till poststation, har uti hitsänt memorial anmält sig till den ifrågavarande befattningen, och får jag på hans begäran härmed ödmjukast bifoga avskrift av nämnde memorial till den kraft och verkan det kan medföra".

Det fanns till och med en tredje konkurrent till befattningen, nämligen den 22 år gamle postskrivaren Carl Andersson, som fick ett gott vitsord av postmästaren i Åmål August Edvard Lilliestierna.

*Härmed får jag värdigt anmäla mig
såsom sökande till Stationsföreståndare vid
ifrågavarande Poststation å Westra Ed på
Dalsland, och får här berörda ändamål vid
saga med försäkring, utvisande, att jag
såsom Postskrivares hjonstjänst, och der-
med ännu fortfort, i Åmåls Postkontors
utskick som 15 år förflyttad Man, och här
derunder förvärfvat mig någon erfarenhet
uto förskaffande, Post-Stationens lückom-
mande, gäromått. i Åmål den 26 Nov-
ember 1860—*

Carl Andersson

Även Carl Andersson var intresserad av att bli föreståndare för den poststation som skulle ersätta postuppsyningsmansplatsen i Kolslätt.

Nu fick man inte bara väga tre sökande mot varandra utan också ta hänsyn till den lämpligaste belägenheten för poststationen. Kronofogde Hagren fick ärendet på återremiss från länsstyrelsen som i ett brev den 28 november 1860 begärde uppmätning av vissa avstånd. Ur Hagrens svar den 11 januari 1861 hämtar jag följande:

"Avståndet från postvägen emellan städerna Åmål och Vänersborg genom Vedbo härad har befunnits utgöra till Kolslätt 1590 alnar och till Westra Ed 2395 alnar samt mellan dessa båda hemman 5430 alnar, varigenom, i händelse poststationen inrättas å Westra Ed, posten från Åmål, som föres tvenne gånger i veckan fram och åter, eller 208 gånger om året, kommer att erhålla en tillökning å väglängden av 26 mil och Vänersborgsposten, som föres en gång i veckan fram och åter eller 104 gånger om året, en förkortning av 3 157/225 mil årligen, så att hela skillnaden i väglängden i så fall kommer att utgöras av 23 68/225 mil.

Skulle poststationen bli på Westra Ed, så har kronolänsman Luttropp förklarad sig icke kunna besörja om postens avlämnande och utdelning därstädes samt avhämtning därifrån".

Länsstyrelsen kunde nu lämna besked till poststyrelsen och föreslog i sitt brev den 26 januari 1861 "att ifrågavarande speditjonskontor inrättas å hemmanet Kolslätt, varest postexpeditionen allt hittills hållits samt att kronolänsmannen J Luttropp, vilken därtill är både villig och lämplig, antages till poststationsföreståndare; varande en av Carl Andersson i ämnet avgiven ansökning jämväl bilagd".

Vid den sistnämnda ansökan fäste poststyrelsen inte avseende men beslöt den 4 februari 1861 att poststationen skulle öppnas i Kolslätt med Luttropp som föreståndare. Han fick efter framställning årsarvodet höjt till 320 kr genom poststyrelsens beslut den 27 april 1875. Det var en prutning på hans äskande, 350 kr. Han hade under 1874 sålt frimärken för 404 kr. Postmästaren i Åmål skrev den 27 mars 1875 till poststyrelsen att "vid Kolslätt är visserligen obetydlig brevinlämning, men de många posterna förorsakar ett besvär, som möjligen torde förtjäna en tillökning i avlöningen".

Med tillkomsten av Dalslands Järnväg blev sagan all för poststationen i Kolslätt. Den drogs helt enkelt in den 24 juli 1879 och kunderna hänvisades till järnvägspoststationen med namnet Ed. Roland Olsson har i skriften "Järnvägen-Posten Ed 100 år 1979" begåvat oss med en detaljrik skildring av händelserna kring denna, varför jag lämnar detta därefter. Stationsinspektorn Carl E Hising fick ta ansvaret för postservicen, följd av Sten E J Drakenberg (1882-1886) och Olof Noach Larsen (1886-1910).

Föreningen mellan post och järnväg i Ed varade i drygt 30 år. Den förste stinsen Carl Hising var också ångslupsägare. Hans fartyg hette "Lee". I ett brev till postinspektionen i Göteborg den 13 juni 1880 föreslog han att få föra post med ångslupen mellan Lee, en kvarts mil

från Ed, och Töcksfors "samt mellanliggande stationer". De stationer som berördes av postgången var Strand, Lennartsfors, Fölsbyn och Sundsbyn. Hising begärde ersättning med en summa som översteg vad som stadgats i en kungörelse den 26 oktober 1860 och även om han vid den fortsatta korrespondensen sänkte priset, var seglationsperioden för långt framskriden för att det skulle bli någon affär av.

Det blev det emellertid följande år, då han påverkade korrespondenter utmed båtens färdväg att begära postbefordran med "Lee" för att därigenom kunna få mera frekventa postförbindelser. Hising begärde 40 kr per månad eller 200 kr för hela seglationsperioden för att befordra post med fartyget och låta ombesörja postexpedition ombord. Priset inkluderade inte posttransporter, men mellan Ed och ångbåtsbryggan erbjöd han sig att ombesörja sådana för 75 öre per gång. Poststyrelsen beslöt den 17 juni 1881 trots postinspektionens avstyrkande, att den omhandlade postföringen skulle få äga rum. Sundsbyn skulle dock inte få post via ångslupen. Anordningen förefaller ha varit av engångskaraktär och jag har inte funnit att den återkom följande seglationsperioder.

Med återställande till postinspektionen af Kong Generalpoststyrelsens Remissavskrift N:o 7437 angående frågans postbefordran med ångslupen Lee, emellan ångbåtsbryggan Lee samt Töcksfors med anläggande af Strand, Lennartsfors, Fölsbyn och Sundsbyn, får jag härmed anmäla mig till i tagande af ifrågakvarande posttransporter med ångslupen Lee på ifrågakvarande sträckor emot en ersättning af 100 kr. men för årets seglations-tid, men kan någon postexpedition ombord på nämnde ångslup ej äranbringas.

Eds poststation den 11 juni 1880
L. Hising

Den allt mer ökande trafiken i Ed framtvingade en naturlig skilsmässa mellan post och järnväg men denna kom till stånd tidigare än beräknat på grund av en eldsvåda 1910. En tågagn fick utgöra postanstalt provisoriskt tills fröken Märta Larsson kunde anställas som föreståndare. Hon arbetade som sådan under 18 år och följdes av Gerda Palme-Larsson 1928. För henne blev det emellertid en kort tid som föreståndare. Behovet av fler förvaltningspostkontor blev allt större med de efter hand tillkommande nya poststationerna. Ed blev lämplig centralort från den 1 oktober 1929.

Lennart Falck blev först i raden av postmästare som ansvarade för postområdet tills efterkrigstiden medförde en översyn som ledde till minskning av antalet förvaltningsenheter. Postkontoret degraderades sålunda till postexpedition den 1 december 1951 och dess följande chefer hade titeln stationsmästare. Efter ytterligare omorganisationer och med införandet av en helt ny terminologi finns det numera ett postkontor i Ed, där postmästare Leila Pettersson fått ta över ansvaret för service till drygt 3300 hushåll inklusive dem med postadress Bäckefors, vars distribution är centraliserad till Ed.

Jag anser mig inte kunna lämna Ed förrän jag också har berört namnfrågan. Det fanns under en mycket kort period efter Karl XII:s beslut 1718 ett postkontor i Västra Ed, möjligen på den plats, där poststationen skulle ha öppnats 1861, om inte Luttropp antagits till föreståndare. Postkontoret drogs in redan i mars 1719, eftersom det var en besvärande utgift för staten och dess inkomster inte var av någon betydelse. Det fanns heller inga arbetsuppgifter för postmästaren, eftersom officerarna i gränsområdet anlidade kurirer.

I Kalmar län öppnades med 1874 års ingång en poststation med namnet Ed (posthistorisk skriftserie nr 110). Denna fick ändra namnet till Edsbruk den 25 juli 1879, när poststationen i Kolslätt flyttades till Ed. I den värmländska församlingen Ed öppnades en poststation med 1875 års ingång. I poststyrelsens brev till länsstyrelsen i Karlstad den 8 december 1874 hette det att poststationen skulle öppnas "i Ed under benämning Malöga, enär en poststation med namnet Ed är belägen i Kalmar län". Om ortnamnskommissionens avvisade förslag 1938 att ändra namnet Edsbruk har jag berättat i posthistorisk skriftserie nr 19, "Ortnamnrevisionen 1939".

Vångsjö

ej poststation

Handlandena J M Johansson och M E Emanuelsson samt några hemmansägare i Vångsjö skrev den 8 april 1882 till poststyrelsen och föreslog att en poststation skulle öppnas i Vångsjö (diarienummer 3078/463). De framhöll att "en alldeles överflödiga postlinje ännu ej blivit indragen. Denna totalt överflödiga och oändamålsenliga linje är Vångsjö - Steneby - - - vilken före järnvägens uppkomst var oundgänglig för postens försling till förra stationen Kolslätt i Eds socken, men nu, då posten kommer med bantåg till Ed, är ovedersägligen denna linje överflödiga och utan allt gagn för allmänheten".

Med kalkyler visade sökandena på besparing av de totala kostnaderna om körpostlinjen Vångsjö-Steneby drogs in och "posten köres endast från Ed till Vångsjö, varest poststation i stället anlägges". Poststyrelsen tog inte alls allvarligt på brevet och utan något remissförfarande lades det till handlingarna den 24 april 1882 med påteckningen "ansågs ej för närvarande påkalla vidare åtgärd".

Vångsjö var emellertid utväxlingsplats för post till och från två olika linjer, varför där behövdes en vårdare av postväskor under den tid de förvarades mellan en ankommande och en avgående postförare. Handlanden Emanuelsson hade den funktionen sedan december 1881 och det är troligt att detta var en av orsakerna till att han tillsammans med kollegan gjorde framställning om en poststation. Kontraktet om postvården upphörde genom att postföringen ändrades som så många andra linjer i anslutning till att Lelången-banan togs i bruk för allmän trafik.

På grund af Kongl. Styrelsens i skrifvelse den 30 sistfö. juli 1881 beviljade uppdrag har postkontoret uppsagt det med E. Emanuelson i Vångsjö den 12 december 1881 uppräntade kontrakt om postvård på nämnda plats; och denna beviljande bevis på uppräntningen härmed vördsamt öfverlämnadt. Billingsfors' postkontor den 1 augusti 1895

E. Emanuelsson

1870-08-01--1975-06-30
Postställe 1975-07-01--1986-07-31

Gustafsfors

Som jag nämnt i avsnittet om Ed, hade poststyrelsen redan 1860 fått regeringens bemyndigande att inrätta poststationer på landsbygden. Den till en början långsamma takten ökade något genom 1863 års beslut att öppna förenade post- och järnvägsstationer, men någon riktig koncentration av beslut om poststationer finner man inte, förrän när beslut hade fattats i riksdagen 1873 om kronobrevbäringens upphörande. Enstaka poststationer kom dock till från tid till annan och år 1870 fanns det sålunda totalt 300 poststationer och 200 postkontor, i runda tal uttryckt.

Det var under dessa förhållanden som poststationen i Gustafsfors kom till den 1 augusti 1870. Även i Strand öppnades samtidigt en poststation, vilken därmed blev ändpunkt för postlinjen från Karlstad. Till föreståndare antogs arrendatorn Emanuel Mossberg. Han efterträddes den 1 juni 1900 av handelsföreståndaren Axel Erik Konstantin Lindeberg. Denne fick vara med om en av landets första bilpostföringar, något som redovisades i "Tidskrift för postväsendet" nr 2/1907 på detta sätt:

Utom å de två förut omnämnda linjerna Jerna—Trosa och Tingstäde—Färösund äger numera postbefordran med automobil rum å linjen Bengtsfors—Gustafsfors. För att kunna i sådana fall, då automobilen råkat i olag eller annat hinder mött för postföringen, sätta sig i förbindelse med utgångsstationen skall automobilföraren å sistnämnda linje förse med fälttelefonapparat, hvilken han skall kunna koppla in på de telefonledningar, som följa postvägen.

Handelsföreståndaren Edvard Johansson tog över poststationen i Gustafsfors den 1 september 1908, senare med stavningen Gustavsfors, och behöll den till sin död i juli 1950. Astrid A J Johansson vikarierade under sex år och tog fast anställning därefter men överlämnade poststationen den 1 april 1957 till Maria Ingeborg Johansson. När hon blev föreståndare för poststationen i Ulvsby den 12 juni 1961, övertog Runa Johansson Gustavsfors' poststation och fick uppleva förändringen av dess organisationsform till postställe den 1 juli 1975. Detta hann få termen postkontor från 1986 års ingång innan det drogs in med juli månads utgång samma år. Postadressen Gustavsfors fick bibehållas och i postens interna telefonkatalog intogs uppgiften "tidigare postställe, numera endast ortsadress".

Strand

Samtidigt med att en poststation inrättades i Gustafsfors öppnades också en i Strand, där ångbåtskommissionären Carl Forsell anställdes som föreståndare med 200 riksdaler om året i ersättning. Man kan få en liten bild av hans verksamhet, när man läser hans framställning den 25 maj 1874 om högre arvode. Däri konstaterar han att levnads-kostnaderna ökat men också arbetsbördan under de fyra år som han hittills haft befattningen. Han skriver bl a följande.

"Stationen, som är gränsepoststation mot Norge, har i denna egenskap att handlägga en ganska betydlig del göromål som vid andra poststationer icke förekomma. Av dessa göromål torde jag få nämna förande av kontrollprotokoll och därav följande kartering och paketering av norsk till Sverige ankommande post, varvid erfordras kuvert och lack m m, vilket hittills bekostats av mig själv; att vid stationen skall föras protokoll och journal över avgående och ankommande norsk post, penningbrevs- och andra kartor i dupletter, ankomst och avgångsregister mm, allt noggranna och tidsödande göromål, samt att stationen har att utväxla post med tre fullständiga postanstalter och fyra stationer. Därförutom har stationen att under sommartiden emottaga och avlämna post från och till tvenne postförande ångbåtar, vilka fyra gånger i varje vecka passera stationen".

Carl Forsell begärde att få arvodet fördubblat från 200 till 400 kr, men efter att ha inhämtat postmästare Per Engströms yttrande beslöt poststyrelsen den 8 juni 1874, att arvodet t v skulle utgå med 300 kr om året. Vid bedömningen gjorde poststyrelsens handläggare jämförelser för åren 1872 och 1873 med omsättningen vid poststationerna i Hjortkvarn, Lenhovda, Stigen, Ålem och Ösmo. Jag har funnit det av intresse att återge dessa anteckningar förminskade på nästa sida.

Forsell hade också kontrakt om postföringen mellan Strand och Hauglund på norska sidan av gränsen på förhållandevis goda villkor. Avtalet avsåg befordran med häst och vagn två gånger i veckan med en ersättning av kr 1:50 per mil. Dessutom förmedlade han kontakten med ångbåtsbolaget för postbefordran med båtarna "Laxen" och "Werner Ericson". Han stod emellertid i begrepp att flytta till Stockholm inte lång tid efter den nyss nämnda löneförbättringen och fick tjänstledigt. Som vikarie anlätades komminister H O Norstedt. I ett brev till poststyrelsen den 27 januari 1876 anmälde postmästare Per Engström i Billingsfors, att "Carl Forsell numera avflyttat från orten"

och att komminister Norstedt anmält sig som sökande till befattningen. Forsell hade emellertid föreslagit gränssidaren J C Nielsen till sin efterträdare. Trots att Engström i sin anmälan därom skrev att han ansåg denne "fullkomligt olämplig till befattningen i fråga", antog poststyrelsen honom till föreståndare. Som biträde anlätade han redan från tillträdet 1876 sin hustru Pauline Nielsen (född Luttröpp).

När Nielsen i ett brev till poststyrelsen den 22 september 1879 sade upp sin befattning på grund av ökade göromål i tullverkets tjänst, bifogades en ansökan från hans hustru att få överta kontraktet som poststationsföreståndare. Ehuru hon formellt inte kunde antas till tjänst i staten på grund av att hon som gift var omyndig, föreslog kronofogde Karl Hallberg att hon skulle antas, ett förslag som även gillades av landskansliet i dess brev till poststyrelsen den 10 november 1879.

	1872	1873
Hjortkvarn	14,075	900 75
Lenhovda	6,575	492
Stigen	5,619	533 85
Ålem	721	100
Ösmo	1,849	271
	2,668	2,243

1) utväxla med Ålem och Kalmar. Postantalet från Lenhovda till Kalmar ej uppgef ut för 1873, hänförelse detta beräknat lika med 1872.

2) Öppen 1/4 1872. utväxla med Morristuna och Kalmar. Postantalet till Kalmar ej uppgef ut för 1873, hänförelse detta beräknat lika med 1872.

3) utväxla med Uddevalla och Ulenevby. Antalet brev till Ulenevby ej 1873 ej uppgef ut, hänförelse detta beräknat lika med 1872.

Stockholm den 5 juni 1874
 H. O. Norstedt

Sedan den 1 april 1876 fanns ett förvaltningspostkontor i Årjäng och poststationen i Strand tillhörde numera dess förvaltningsområde. Det är därför som postmästaren i Billingsfors, Per Engström, vilken tidigare handlagt ärenden som rörde poststationen i Strand, inte längre förekommer i detta sammanhang. Poststyrelsen skrev till postmästaren i Årjäng med påpekande att fru Nielsen inte kunde komma ifråga som poststationsföreståndare och önskade besked "huruvida annan lämplig person fanns, enär i annat fall måste komma under omprövning frågan om stationens indragning".

På förslag kom Louise von Heland, som var föreståndare för poststationen i Säffle, men hon väntade på ett besked om fortsatta villkor för sin verksamhet, eftersom omorganisation planerades i Säffle. Däröfver finns uppgifter i posthistorisk skrift nr 231. Den 16 februari 1880 skrev emellertid J C Nielsen att "numera de hinder blivit undanröjda varför undertecknad nödgades avsäga sig poststationsföreståndarebefattningen i Strand". Därmed var problemet löst och han fortsatte med de dubbla funktionerna.

I ett brev den 5 juli 1880 anmälde J C Nielsen till postmästaren i Årjäng att kapten J M Lagerwall på ångfartyget "Laxen" sagt sig inte längre anlöpa bryggan vid Strand utan skulle utväxla posten vid Sunds färjeställe. Sedan postmästare Carl Gustaf Ifvarsson fört ärendet vidare till Stockholm godkände poststyrelsen ett kontrakt om postföring mellan Sunds färjeställe och poststationen i Strand. Ett i anslutning till kontraktets förnyande från 1881 års seglationsperiod framkommet förslag att flytta poststationen från Strands ångsåg till Sunds färjeställe blev inte förverkligat vid detta tillfälle. Postmästare Ifvarsson anförde i ett brev till poststyrelsen den 13 juli 1881 "att poststationens nuvarande läge är det mest lämpliga och ändamålsenliga för ortens befolkning, såsom varande i närheten av kyrkan och i medelpunkten av socknen samt invid allmänna landsvägen, varemot den av Kungl. Styrelsen föreslagna platsen saknar lämplig lokal och är avsidet från allmänna landsvägen".

Den efter seglationsperiodens slut tillämpade tidtabellen för postföringen återges i förminskad skala på nästa sida.

Efter några år ändrades den i tidtabellen redovisade postföringen att utgå från Gillberga postkontor och fortsätta över Haugelund till Fredrikshalds postkontor i Norge med oförändrad frekvens, två turer i veckan. Det var troligen en väl optimistisk tidtabell och framtvungade en justering, så som man brukade göra efter hand som orimligheter i teoretiskt fastställda postföringstider påpekades.

Denna ändring initierades genom ett brev till poststyrelsen den 2 november 1893 från gränssidaren och tf tullstationsföreståndaren A Bergh. Han skrev att posten från Årjäng och mellanliggande stationer aldrig ankom till poststationen i Strand i rätt tid utan ofta flera timmar försent. Han begärde att "den eller dem hos vilken felet ligger måtte

		Karlstad—Strand.					
		(Från den 1 oktober 1881.)					
O. L.	—	1,0	1,5	Karlstads postkontor	T. F.	4,0	—
O. L.	3,0	3,0	0,1	Lillnors gästgivaregård	T. F.	2,0	2,0
O. L.	3,10	3,25	0,8	Nors poststation (Riis skolhus)	T. F.	1,35	1,50
O. L.	4,25	4,40	0,6	Grums' poststation	T. F.	12,30	12,35
O. L.	5,30	5,30	0,8	Malsjö gästgivaregård	T. F.	11,30	11,30
O. L.	6,30	6,30	0,3	Norra Borgviks gästgivaregård	T. F.	10,30	10,30
O. L.	6,50	7,0	1,8	Borgviks poststation (bruk)	T. F.	10,0	10,10
O. L.	9,0	10,0	0,6	Gillberga postexpedition (Ökne gästgd.)	T. F.	7,0	8,0
O. L.	10,45	11,0	1,3	Långseruds poststation (Ed)	T. F.	6,0	6,15
O. L.	11,45	11,45	1,8	Rudabyns skjutstation	T. F.	5,15	5,15
Th. S.	2,0	2,15	1,8	Silleruds poststation (Trubbys gästgd.)	T. F.	2,45	3,0
Th. S.	4,30	6,0	1,8	Årjengs postexpedition (gästgivaregård)	T. F.	—	12,30
Th. S.	7,15	7,15	1,0	Fälaby	M. Th.	11,0	—
Th. S.	8,45	9,0	1,3	Lennartsfors' poststation	M. Th.	9,45	9,45
Th. S.	10,30	10,45	1,3	Blomskogs poststation (Trättlanda gästgd.)	M. Th.	8,0	8,15
Th. S.	12,30	12,45	1,4	Gustafsfors' poststation	M. Th.	1,15	4,30
Th. S.	2,0	2,15	1,0	Torskogs poststation (Barkeruds skjutst.)	M. Th.	11,45	12,0
Th. S.	3,45	3,45	1,3	Sunds brygga	M. Th.	10,15	10,15
Th. S.	4,30	—	0,3	Strands poststation	M. Th.	—	9,30
			18,1				

Under lång tid fullgjordes postföringen mellan Karlstad och Strand två gånger i veckan i vardera riktningen. Med svart inramade uppgifter avser tidpunkter mellan kl 18.00 och 06.00 enligt modern tidräkning. Orter med postutväxling utan fast postanstalt markeras med mindre stil, liksom i vissa fall platsen för poststationernas belägenhet.

på det allvarligaste tillhållas för denna oreda, som lär existerat mycket länge". (Diarienummer Tfk 1893:1657).

Postmästare Carl Gustaf Ifvarsson i Årjäng bekräftade vid den följande utredningen, att posterna på linjen Gillberga - Fredrikshald under lång tid hade kommit 1,5 à 2 timmar för sent till Strand. Orsaken var dels dåligt väglag med många backar och dels den vid många tillfällen besvärliga överfarten på sjöarna Lelången och Stora Le "samt därtill den alltför knappt tillmätta tiden, 1 1/4 timme per gammal mil".

Postinspektionen i Göteborg gjorde upp nya förslagstidtabeller, anpassade efter den verkliga situationen. Poststyrelsen fastställde sedan dessa.

Genom kontrakt den 16 maj 1895 övertog gränssidaren Tage Gunnar Samsioe ansvaret för poststationen i Strand med 360 kr i årsarvode. Detta var oförändrat när gårdsrättaren Christian Sundström trädde till den 1 april 1899 men höjdes till 420 kr från 1916 års ingång.

Poststationen förblev i släkten vid nästa skifte, då den övertogs den 1 april 1929 av Karl Torsten Emanuel Sundström. Han avled i oktober följande år och Hilda Sundström ansvarade för skötseln under de följande 19 åren. Under hennes tid som föreståndare avgjordes ett ärende om ändring av poststationens namn.

Komminister J Jacobsson skrev den 2 september 1947 till poststyrelsen med förfrågan om poststationens namn kunde få ändras till Nössemark. Som skäl anförde han bl a följande:

"Strand är ett högst oegentligt namn här. Mig veterligen är detta namn vare sig i kartor, Generalstabens och andra, eller i församlingsböcker i härvarande kyrkoarkiv vedertaget och erkänt. Däremot finnas tvenne hemman med namnen Stora och Lilla Strand i härvarande församling. - -

Namnet Strand förekommer på flera orter i vårt land, däribland två i denna sockens närhet. Postmästaren i Ed vitsordar, att dessa namnligheter givit anledning till flera förväxlingar, Flerfaldiga gånger har ock förväxling skett mellan Nössemark och Strand, varvid det förra namnet angivits som postadress. - - -

Ärendet (diarienummer 1 b 1945/47) remitterades till postmästaren i Ed, som förde det vidare till kommunalnämnden. Vid dess sammanträde den 11 oktober 1947 antecknades i protokollets 5:e paragraf, att nämnden inte kände till någon olägenhet med feladressering i anledning av poststationens namn. Nämnden ansåg inte att det fanns skäl att ändra poststationens namn till Nössemark. Även kommunalfullmäktige tog upp frågan vid sammanträde den 25 oktober 1947 och fann det egendomligt att den nyinflyttade prästmannen inte rådgjort med eller tillfrågat någon enskild eller någon kommunal myndighet i frågan. Postmästare E Eklund i Ed, under vars förvaltning poststationen i Strand nu lydde, ansåg att starka skäl talade för namnändring på grund av förekommande feladresserade försändelser. Skälen var dock enligt hans uppfattning inte så vägande att namnändring kunde genomföras mot en enhällig opinion. Poststyrelsen beslöt den 21 november 1947 att ärendet inte skulle föranleda någon åtgärd.

Fru Hilda Sundström följdes den 1 november 1949 av Gunhild Johansson som föreståndare för poststationen i Strand, sedermera med efternamnet Nilsson. När hon lämnade över den 1 december 1969 till Aina Nyqvist, avtalades om anställning vid Strand t o m oktober månads utgång 1970, eftersom en omorganisation var planerad. Denna kunde genomföras den 17 november 1970, från och med vilken dag poststationen drogs in. Samma lördag drogs även poststationerna Dalslands Högen och Håbol samt tre postombud in. Den centralisering som då gjordes, kom i anslutning till att postexpeditionen i Ed hade flyttat in i större och modernare lokaler. Poststationen i Strand hade vid indragningstillfället 158 direktbetjänade hushåll, den i Håbol 99 och den i Dals-Högen blott 85 hushåll som kundunderlag.

Fjälla

Nära gränsen till Bohuslän öppnades med 1875 års ingång en poststation med namnet Fjella, långt senare stavat Fjälla. Till föreståndare antogs handlanden E Jacobsson, enligt poststyrelsens beslut den 17 december 1874 med 100 kr i årsarvode. Till den inkomsten kunde han lägga den ersättning han fick på grund av ett kontrakt med poststyrelsen om postföring på linjen mellan Fjälla och Töftedal, 67 öre för varje "postförd" mil. Till Fjälla kom posten via den redan tidigare etablerade postlinjen mellan Kvistrum och Kolslätt två dagar i veckan i vardera riktningen.

		Qvistrum—Kolslätt.					
		(Från den 14 april 1875).					
O. L.	—	5	f. m.	Qvistrums postexpedition	Th. M.	2,45	— e. m.
O. L.	7,30	8,30	f. m.	Tvetens poststation	Th. M.	11,15	12,15 midd.
O. L.	9,15	9,30	f. m.	Krokstads poststation	Th. M.	10,15	10,30 f. m.
O. L.	12	12,15	midd.	Fjälla poststation	Th. M.	7,30	7,45 f. m.
				Rölunda poststation			
O. L.	2,45	—	e. m.	Kolslätts poststation	Th. M.	—	5 f. m.

Jacobssons status som postförare höjdes till lantbrevbärare med 1879 års ingång, då poststationen i Töftedal drogs in. Han fick nu direkt eller genom förmedling av ett kommunombud betjäna de kunder, som tidigare vänt sig i postfrågor till poststationsföreståndare Carl Johan Kristiansson i Töftedal.

Tyvär fick Jacobsson det besvärligt med sin ekonomi och måste avträda all egendom till borgenärer i början av 1880. Den 11 mars 1880 ansökte han om att bli entledigad, eftersom han hade bestämt sig för att flytta från orten. Postmästare Gustaf Emil Rundberg i Kvistrum föreslog då att Fjälla poststation skulle flyttas till Medbön, där handlanden Carolus Andersson skulle kunna fungera som föreståndare. Utan att invänta poststyrelsens beslut genomförde postmästare Rundberg sitt förslag den 1 april 1880 och poststationen fanns sålunda i bohuslänska Medbön från den dagen.

Mot detta vände sig bl a ordföranden i Gesäters kommunalnämnd genom ett brev till poststyrelsen den 14 april. Kronolänsmannen i Ullerön skrev tolv dagar senare till kronofogden i Vedbo fögderi och uppgav, att det var "av högsta behov påkallat" att återupprätta poststationen i Fjälla.

Förvånade över postmästare Rundbergs självständiga handlande fick poststyrelsens tjänstemän veta vad som hänt. Det kom genast ett beslut att poststationen skulle återflyttas till Fjälla. Ett kontrakt upprättades med handlanden Carl Johan Olsson. Medbön fick 15 år senare en poststation, grundad på poststyrelsens beslut.

I samband med tillkomsten av poststationen Dals Lerdal (i Valbo härad) 1909 var indragning av poststationen i Fjälla ifrågasatt, men tanken förverkligades inte. Med Carl Johan Olssons tillträde hade det blivit stabilitet och han kunde räkna med närmare 40 tjänsteår. Alma Kristina Bäckman tog över den 1 oktober 1918 och kunde lägga mer än 40 år av posterfarenhet bakom sig, när hon pensionerades med oktober månads ingång 1962. Hennes vakansvikarie Orvokki Berger fick uppleva poststationens indragning med maj månads utgång 1967.

Under fru Bäckmans tid förekom ett ärende som avsåg ändring av poststationens namn. Komminister Daniel Sillén och nämndeman Albin Wallstedt begärde i ett brev till poststyrelsen 1922 att poststationen skulle få socknens namn, **Dals Gesäter**. Poststationsföreståndaren var för en sådan ändring, liksom landsfiskalen i Dals Ed. Postdirektionen i Göteborg fann emellertid att påtalad felsortering av post till Fjäl, Fjälje och Färila visserligen hade ägt rum, men "på senare tid" endast i undantagsfall. Poststyrelsen beslöt att lämna ärendet utan åtgärd (diarienummer 1 b 1153/1924).

POSTDIREKTIONEN

Göteborg 1 den 24 maj 1922.

VÄSTRA DISTRIKTET.

D-nr 642

Till Poststationsföreståndaren

Fjäl.

Postdirektionen i västra distriktet
HVK. - 1 JUN. 1922
Dnr

(Svar å Eder skrivelse den

Hit har anmälts, att försändelser, adresserade till Fjäl understundom ingå till poststationen i Fjälla.

Med anledning härav anmodas Ni hit meddela, huruvida och i förekommande fall, i vilken omfattning till Fjälla adresserade försändelser ingå till poststationen i Fjäl.

För postdirektören

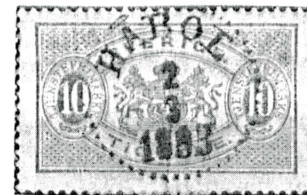
H. Sillén

Det förekommer ytterst sällan, att till Fjälla adresserade försändelser ingå till Fjäl.

H. Sillén

STOCKHOLM
Postens tryckeri
1922

1875-01-01--1970-11-14

Håbol

I ett brev till länsstyrelsen den 17 december 1874 redovisade poststyrelsen sitt beslut om vilka nya poststationer och postgångar som skulle öppnas med anledning av att ansvaret för kronobrevbäringen överfördes på postverket med 1875 års ingång. I Håbol skulle sålunda en poststation öppnas med landstingsmannen C Magnusson som föreståndare. För att tillgodose befolkningen i Vångsjö inrättades dessutom en gångpostföreling från Håbol till Vångsjö. Magnusson fick kontraktet om befordran i riktning från Vångsjö till Håbol, medan pastor J E Hansson skulle ansvara för befordran i motsatt riktning. Båda fick 75 öre per mil för denna postföreling. Det framgår inte av handlingarna vem eller vilka de anlidade för att i verkligheten fullgöra postförelingen, men det kan ha varit samma person.

Postmästare Mathias Christenson, som hade utnämnts till chef vid postkontoret i Åmål den 30 juli 1875 efter 15 år som postmästare i Lysekil, hade ännu inte hunnit skaffa sig tillräcklig överblick över sitt nya förvaltningsområde, när han skulle agera på grund av poststyrelsens cirkulär den 27 september 1875 angående olönsamma poststationer. De minsta inom hans område var då Movik, Vårvik, Tisselskog och Håbol. Han rapporterade emellertid den 4 februari 1876 till poststyrelsen, att frimärken hade sålts i Håbol under poststationens första verksamhetsår för ca 157 kr men tillade: "Att avgiva något förslag om någon av dessa stationers indragning tilltror sig dock icke kontoret som saknar den därför erforderliga lokalkännedomen".

Någon indragning av poststationen i Håbol blev inte heller ifrågasatt i samband med den här antydda besparingskampanjen och inte heller några år senare, när frågan om lantbrevbäringens införande var på tal. Däremot fick poststationsföreling Magnusson år 1880 ett kontrakt om lantbrevbäring två gånger i veckan mellan Eds poststation och Håbols komministerboställe mot sex kronor per vecka. Det är inte känt vem som i verkligheten fullgjorde denna lantbrevbäring.

Den 1 april 1897 övertog komminister Nils Olof Jonzon poststationen i Håbol enligt ett kontrakt som gav honom 200 kronor om året. Det var 50 kronor mera än vad Magnusson hade haft och det höjdes till 300 kronor i april 1902. Med oförändrat arvode övertog hemmansägaren Simon Persson poststationen den 1 oktober 1917 och fru Ellen Jonson den 1 maj 1922. Den förestods därefter av handlandena Anders Magnus Adamsson (1923-1925) och Oskar Lenn Engelbretsson (1925-1927).

Hemmasonen Hilmer Levin Hermansson tog över 1927 och blev kvar i drygt 30 år. Därefter har enligt tillgängliga personalhandlingar följande ansvarat för verksamheten till poststationens indragning den 16 november 1970: Lars Magnus Edvin Larsson (1957), Eivor Marianne Larsson (1958-1960) och Sven Axel Larsson (1960-1970). Inför nedläggningen berättade Göteborgs-Posten bl a följande om poststationen i Håbol:

"På Stommens gård i Håbol har Sven Larsson skött poststationen i tio år. Ett rum i gårdens gamla statarbostad fungerar som poststation, och därifrån har Sven Larsson betjänat 49 hushåll. Han har att välja på att fortsätta som posttjänsteman och flytta till Göteborg eller Stockholm eller också att bli lantbrukare på heltid. Hittills har han skött lantbruket med dess 6 ha åker, tre kor och häst 'vid sidan om' men nu blir det blodigt allvar, om han skall kunna livnära sig och sina föräldrar på vad gården och skogen ger".

1875-01-01--1879-09-30

Räfmarken

Ett brev den 17 december 1874 från poststyrelsen till länsstyrelsen i Vänersborg hänvisade till förslag som länsstyrelsen hade skickat den 8 och 29 oktober samt den 5 november och den 12 december "rörande de postanstalter och postgångar, vilkas inrättande vore erforderligt i följd av kronobrevbäringens upphörande". De förslagen hade avsett villkorligt upprättade kontrakt för poststationsföreståndare och postförare vid föreslagna poststationer och postlinjer. Flertalet godkändes av poststyrelsen och av brevet därifrån den 17 december framgick att en poststation skulle öppnas i Rävmarken vid 1875 års ingång med fru Maria Christina Fägersten som föreståndare. För postföring till Rävmarken från Kolslätt och i motsatt riktning tecknades ett kontrakt med Brynte Pettersson i Knipan med en ersättning av kr 1:39 per mil.

Redan vid redovisning till poststyrelsen den 8 februari 1876 av postmästare Johan Adolf Petersson i Vänersborg på grund av infortrade uppgifter om de nya poststationernas omsättning framgick det att poststationen i Rävmarken var olönsam. Postmästaren skrev sålunda bland annat

*"att vanliga frimärken avyttrats till belopp 106 kronor,
att inga tjänstefrimärken försålts,
att antalet avsända värdeförsändelser utgjort 57 stycken.*

I närheten av denna station finnes icke andra än fjärdingsmän, som äro berättigade att använda tjänstefrimärken, ehuru de ej härav sig begagnat utan sända sina brev i tjänsten med särskilda bud. Till närmaste poststationer, Strand och Kolslätt, är avståndet 1.5 resp 1.7 mil, och kunna brev till fjärdingsmännen, om denna poststation indra-

ges men postgången Kolslätt - Strand bibehålles, utväxlas med postförare".

Antydd indragning aktualiserades emellertid inte då men väl när förhandlingar fördes den 11 augusti 1877 med länsstyrelsen om inrättande av lantbrevbäring. Dessa resulterade i indragning av poststationen med september månads utgång 1879. Poststationen i Kolslätt hade då ersatts med poststationen i Ed, dit posten kom med tåg sedan Dalslands järnväg tagits i bruk för allmän trafik.

Försök gjordes upprepade gånger därefter att få en poststation i **Taxån** med gångpost från Ed. Redan den 18 oktober 1879 skrev t ex ett antal företrädare för området vid Knipan följande till poststyrelsen: "*Bliva vi utan poststation i vår avlägsna och i många avseenden olyckligt lottade fjällbygd, så måste det intresse, varmed allmogen under senare åren omfattat tidningsläsandet skadas, och följaktligen upplysningen hämmas*".

Poststyrelsen lämnade brevet utan avseende vid föredragning den 30 oktober 1879, medan en tre år senare ansökning med samma syfte blev föremål för remissbehandling. Poststationsföreståndare Sten Drakenberg uppgav i sitt svar den 12 december 1882, "*att underskrifterna å ifrågavarande ansökan efter noggrann undersökning är i hög grad vilseledande*". Detta motiverades med att någon hade flyttat till Amerika, några var helt okända och andra bodde på andra platser med tillgång till postservice. Drakenberg anförde vid en ny remiss "*att trakten mellan Ed och Taxån är mycket litet bebyggd, så att inga korrespondenter, boende mellan dessa platser, kunna hava nämnvärd fördel av lantbrevbäring*".

Kronofogde Karl Hallberg ansåg inte att någon poststation behövdes i Taxån men förordade lantbrevbäring dit från Ed under den tid av året, då sjöfarten var stängd. Så löstes också frågan genom poststyrelsens beslut den 16 april 1883 om inrättande av lantbrevbäring från Eds järnvägsstation till Taxåns ångsåg. Detta var ändå inte nog och en framställning gjordes på nytt 1884 om en poststation i Taxån och även om en i Rävmarken. I sitt yttrande till poststyrelsen den 8 april 1884 avstyrkte postinspektionen i Göteborg bifall, "*då, enligt vad sagda yttranden giva vid handen, antalet postförsändelser till och från såväl Taxån som Rävmarken och i synnerhet detta sistnämnda ställe är obetydligt*".

"I modern tid" fick Rävmarken ändå en viss förbättring, inte bara genom att lantbrevbäringen förbättrades, utan också genom att ett postombud med utväxling över postkontoret i Ed fanns under perioden 1936 - november 1970. Övriga postombud som expedierades över Ed under ungefär motsvarande tid, fanns i **Risane** och i **Sund**, medan postombudet i Mon kom till som en övergångs-anordning för att lindra indragningen av poststationen i Mon till dess postkunderna hunnit vänja sig vid att till fullo anlita lantbrevbärens tjänster.

Rölanda

1875-01-01--1967-05-31

En av det tiotal poststationer som kom till i Vedbo härad som en följd av att kronobrevbäringsansvaret överfördes på postverket öppnades i Rölanda vid 1875 års ingång med fanjunkaren J P Lottfeldt som föreståndare. Redan den 4 april 1876 skrev han till poststyrelsen och begärde sitt entledigande. Rutinmässigt skrev poststyrelsen till länsstyrelsen och bad om uppgift på annan lämplig person som skulle kunna förestå poststationen. Länsstyrelsen kommunicerade med kronofogde Karl Hallberg, som i sitt svar den 18 maj anförde att "icke någon lämplig person varit hugad att, i anseende därtill, att posten till ifrågavarande station anländer sex gånger i veckan nattetid, befattningen övertaga emot den förutvarande ersättningen, 150 kronor; dock är J P Lottfeldt numera böjd för att emot 300 kronor för år räknat fortfarande vara poststationsföreståndare".

nr 2993
Kronungens Befälhållingsbefoende
i
Elfsborgs län med Dalaland.
Landskapsstyrelsen.

Mak. d. 29 maj 1876.

Hö Kong. General Poststyrelsen.

Skrifv. j. m. t. nytt kontrakt, till postkontoret i Hensbyn
1876. d. 19 juni s. m. i Åmål utskrifv.
1876.

Underrättelse af Skrifvaren den 7 stället i Åmål för
Landskapsstyrelsen i Hensbyn om att det nya kontraktet
i Vedbo pågår med förordningen om 200 kronor, i fråga om det
skrifvaren af Poststyrelsens utredningsförhållningar i Hensbyn
Vänern, i Landskapsstyrelsen, den 29 maj 1876.

L. Landskapsstyrelsen i Hensbyn
S. M. Åmål

Till detta hänvisade länsstyrelsen i sitt svar till poststyrelsen, som beslöt att Lottfeldt skulle få sitt årsarvode fördubblat. Kontraktet överfördes redan i oktober 1877 på Anders Magnus Andersson och från oktober 1894 blev handlanden Peter Erik Johansson föreståndare, nu med ett till 200 kr nedsatt årsarvode. Efter hans tjänstetid på mer än 30 år blev bokhållaren Gustav Albin Eriksson föreståndare med 1927 års ingång, följd av Börje Henrik Carlsson (1928-1939), Erik Gunnar Strömberg (1939-1940), Karl Elis Gustafsson (1940-1942), Frida Amalia Gustafsson (1942-1945) och Anna Linnéa Melin (1945-1967). Poststationen drogs in med maj månads utgång 1967.

1875-01-01--1879-03-31
1888-01-01--1949-07-31

Tisselskog

Enligt poststyrelsens brev till länsstyrelsen i Vänersborg den 17 december 1874 hade poststyrelsen godkänt ett kontrakt med skolläraren Lars Kalin att vara föreståndare för den poststation som skulle öppnas med 1875 års ingång i Tisselskog. För den samtidigt inrättade gångposten mellan Tisselskogs och Fröskogs poststationer godkändes postföringskontrakt med handlanden Anders Andersson i riktning från Tisselskog med en ersättning av 75 öre per mil och i andra riktningen med Jan Magnus Magnusson i Hensbyn med en ersättning av en krona per mil.

Lars Kalin skrev den 17 september 1875 till poststyrelsen att han sade upp sitt kontrakt "såvida arvodet för postföreståndaretjänsten i Tisselskog icke förhöjes till 225 kronor". På remiss från poststyrelsen svarade postmästare Mathias Christenson i Åmål att han inte kunde tillstyrka ansökan på grund av den ringa frimärksåtgången. Poststyrelsen kommunicerade då med länsstyrelsen, som efter kontakt med kronofogde Hagren kunde meddela att Kalin sänkt sina anspråk till 200 kr. Detta accepterade poststyrelsen för tillämpning under första halvåret 1876. Medgivandet förlängdes till 1876 års slut vid föredragning den 10 augusti 1876 och permanentades sedan, d v s fram till poststationens indragning, utan att något kontrakt tecknades.

Poststationens indragning genomfördes med april månads ingång 1879. Om en sådan omorganisation skrev kronofogde Hagren bl a följande till länsstyrelsen i sin utredning den 13 december 1877:

"Enligt Kungl. Generalpoststyrelsens skrivelse den 5 sistlidne oktober skulle frågan för denna ort röra utbyte av nuvarande postföring å linjerna Fröskog-Tisselskog och Fjälla-Töftedal mot lantbrevbäring och därigenom indragning av poststationerna Tisselskog och Töftedal, varförutan den å linjen Åmål-Ottebol belägna stationen Movik jämväl ansetts böra indragas.

Vad först beträffar indragning av de båda stationerna Tisselskog och Töftedal, har utväxling av brev till och från den förstnämnda stationen redan förut verkställts medelst så kallad gångpost. Vinsten av nu föreslagna anordningen vore således besparing av arvoden till poststationens föreståndare samt för linjen Fjälla-Töftedal jämväl någon lindring uti kostnaderna för postens fortskaffande, men denna vinst torde dock, enligt min tanke, motvägas av de stora olägenheter, vilka utan tvivel uppstå för ordentliga framkomsten och avsändandet av försändelser så väl till kyrkorna som till de tjänstemän, vilka icke bo i närheten av poststationerna. Därest församlingarna utse ombud att mottaga postförsändelser, blir förhållandet väl i det närmaste lika med det nuvarande, men därförutan inträder ett helt annat, säkerligen icke bättre. - - - Skulle dock stationerna i fråga indragas, så, då för närvarande varken präst eller andra statens tjänstemän, med undantag av justeraren, vice kommissionslantmätaren G Lindblad i Högsbyn, Tisselskog, äro boende i de socknar, varav stationerna hava benämning och kommunens egna tjänstemän årligen ombytas, hava benämning och kommunens egna tjänstemän årligen ombytas, kan intet vidare uppgivas, i anledning av § 4 i Poststyrelsens tryckta promemoria, än att Högsbyn är beläget invid landsvägen 1.3 mil från Fröskog och att kyrkoposterna böra till kyrkorna ovillkorligen framskaffas. Såväl Tisselskogs som Töftedals kyrkor äro belägna invid allmänna landsvägen, den förra 1.3 mil från Fröskogs poststation, den senare 0.8 mil från Fjälla. - - -

Om sockenbud ej bliva antagna och då klockaregårdar icke finnas och varken klockare eller skollärare anse sig pliktiga att befordra kyrkopost, än mindre att mottaga brev till och från de nämnda - och fjärdingsmän samt ordföranden i kommunalstyrelsen, vilka ej av brev-bärare uppsökas, vore ingen annan utväg övrig än att brev-bärarna varje söndag infunno sig vid sockenkyrkorna för att utdela brev till dessa tjänstemän, vilka skall förständigas att jämväl då till brev-bärarna avlämna egna tjänsteförsändelser".

Denna lösning, som normalt inte tillämpades, föll poststyrelsen i smaken. Poststationen i Tisselskog ersattes från april månads ingång 1879 med lantbrevbäring som fullgjordes med två turer i veckan, den ena på söndagen och den andra på torsdagen. Postmästare

Christenson i Åmål underrättade genom brev den 22 februari 1879 Lars Kalin om poststyrelsens beslut. Eftersom något nytt kontrakt inte hade tecknats med honom när han fick löneförhöjning tillfälligt från 75 till 200 kr om året, ehuru senare förlängt, behövdes inte någon formell uppsägning med tre månaders varsel. Kalin erkände sin uppsägning genom påskrift på Christensons brev samma dag han mottog det.

Långbron—Tisselskog. (Från den 1 januari 1882.)			
S. Th.	—	9,0	
			1,0
			1,0
S. Th.	1,0	—	
			5,0

Efter indragning av poststationen i Tisselskog tillämpades denna tidtabell för lantbrevbäringen, här något justerad efter att ha varit i verksamhet närmare tre år.

Naturligtvis saknade man sin poststation i Tisselskog. Frågan togs upp till behandling flera gånger men först genom agerande efter kommunalstämman i sockenstugan den 25 oktober 1887 vann man gehör. Skolläraren Peter Örtendal hade erbjudit sig att bli föreståndare för en eventuellt återinrättad poststation med ett årsarvode på 75 kr. Brevbäringen hade under mellantiden ändrats att utgå från Långbrons poststation. I framställningen uppgav den utsedde socken-talesmannen, handlanden Olof Andersson i Nilsbyn, att "brevbäraren dröjer blott 2 å 3 timmar för att utlämna och avhämta post" vid Tisselskogs kyrka.

Vid remissbehandlingen av ärendet uppgav den då överordnade postmästare Per Engström i Billingsfors, "att postförsändelsernas antal, såväl brev som tidningar, på senare tiden i icke väsentlig grad ökats, något som än mera synes böra bliva fallet om stationen komme till stånd". I likhet med postmästaren fann poststyrelsen skäl att återinrätta poststationen. Detta genomfördes med 1888 års ingång.

Peter Örtendal lyckades snart få sitt årsarvode höjt till 250 kr och från den 1 oktober 1916 till 300 kr, vartill kom ett personligt tillägg på 50 kr för lång tjänstetid. Han sade upp sig för tillämpning från april 1918. Efter en vakansperiod blev förre folkskolläraren Erik Johan Svensson antagen som ordinarie föreståndare vid 1920 års ingång men avlöstes redan den 1 juni 1920 av byggmästaren Karl Gunnar Svensson. Denne följdes med 1927 års ingång av fröken Ellen Viktoria Svensson. Det förhållandet att järnvägen Mellerud - Bengtsfors samtidigt öppnades för allmän trafik medförde inte att poststationen förenades med järnvägsstationen, fast de låg så nära varandra (diarienummer 1 b 3003/26).

Efter Ellen Viktoria Svenssons död tillsattes Sven Sigrd Svensson som föreståndare för lantpoststationen i Tisselskog den 1 juni 1946. Det blev en kort period för honom och poststationen drogs in från den 1 augusti 1949 (diarienummer 1 b 2651/48).

1875-01-01--

Torrskog

Torrskogs sockens poststation förlades till Barkerud omkring 5 km söder om kyrkan, när den öppnades med 1875 års ingång. Till föreståndare antogs skraddaren Andreas Kjellås med 175 kr i årsarvode. På grund av det besparingscirkulär av den 27 september 1875, som poststyrelsen tillställde postförvaltarna, anmälde postmästare Per Engström i Billingsfors att frimärken hade sålts i Torrskog för 94 kr under första halvåret 1875 och för 102 kr under andra halvåret. Han ansåg att "denna station torde böra bibehållas såsom liggande på en plats där tvenne postlinjer sammanstöta". Det blev inte heller tal om att dra in den som en följd av 1876 års besparingsåtgärder, inte heller vid lantbrevbäringens införande några år senare.

Däremot fick Andreas Kjellås finna sig i att åtgärder vidtogs för att ersätta honom med annan poststationsföreståndare på grund av misskötsel (diarienummer Klb 6163/1875). Från oktober 1875 blev det sålunda hemmansägaren Emanuel Bäckström som fick ta ansvar för poststationen, nu med 200 kr i årsarvode.

Till svar på skrifvelsen af den 4 September 1875, förklarar jag mig härmed villig att mot förhållandet (200) kronor emottaga poststationsföreståndarebefattningen i Torrskog.

Barkerud den 6 September 1875.

Emanuel Bäckström

I ett brev den 3 mars 1895 till poststyrelsen begärde skogsförvaltaren A P Luthander och komminister A Borén jämte ett stort antal andra personer att poststationen skulle flyttas från Barkeruds skjutsstation till närheten av Torrskogs kyrka och ångbåtsbrygga. Mot detta vände

sig naturligtvis en stor del av den söder om kyrkan boende befolkningen. Ärendet drog ut på tiden på grund av de många skrivelser som avfattades av de olika intressegrupperna. Det hela slutade emellertid med poststyrelsens beslut om viss ändring av postföringen samt flyttning av poststationen enligt gjorda önskemål. Till föreståndare antogs från 1896 års ingång handlanden Johan Fredrik Eriksson med 200 kronor i årsarvode, vilket höjdes till 300 kr tre år senare.

Att handlanden, hemmansägaren Johan Fredrik Eriksson från Stommen är godkänd den 29 September 1896 / femtio / och i årtal uttalande af medborgarligt förtröende om de han till för utövning uttygget Torrskog den 25 Jule 1895 / femtio fem /

*A. Borén
kommisarie*

Han blev länge i tjänst och följdes med 1925 års ingång av Erik Gustaf Adolf Eriksson och denne i sin tur från mars 1956 av John Otto Lennart Eriksson. Oavbrutet kunde man under 70 år få sina postärenden utträttade i affären.

Den 1 februari 1966 trädde Eva Margareta Larsson till efter fem månader som poststationsföreståndare i Gunnilse. När poststationen i Torrskog drogs in den 12 maj 1968, blev hon lantbrevbärare på linjen Åmål-Århult.

1875-01-01--1878-12-31
1909-10-01--1968-10-31

Töftedal

Carl Johan Kristiansson utsågs enligt poststyrelsens beslut den 17 december 1874 till föreståndare för den poststation som öppnades i Töftedal med 1875 års ingång. Samtidigt inrättades en gångpost mellan Fjälla och Töftedal, för vilken handlanden E Jacobsson i Fjälla fick kontrakt med en ersättning av 76 öre per mil.

Innan slutgiltig ställning togs till poststationens belägenhet hölls en extra kommunalstämma i Lundby den 10 augusti 1874. Protokollets andra paragraf fick följande lydelse: "Församlingen önskade enhälligt att Lundby gästgivaregård måtte bli bestämd till station inom Töftedals socken, emedan detta hemman är för närvarande det mest passande och beläget vid kyrkan, samt församlingen måtte bli tillfälle att få yttra sig om den ville för samma pris eller därunder åtaga sig fortskaffandet av posten mellan Fjälla och Lundby som någon annan utom socknen. Till föreståndare för posten i Töftedal anmälde sig f d riksdagsmannen Arvid Arvidsson och hemmansägaren Matias Halvarsson i Lundby, vilka var för sig äro vederhäftiga".

Till detta hade länsstyrelsen sålunda inte tagit hänsyn, när förslag gavs till poststyrelsen, utan föreslagit att poststationen skulle ligga i Hajom med Kristiansson som föreståndare. Protokollet återropades vid en framställning till poststyrelsen den 1 maj 1875 av representanter för socknen om att flytta poststationen från dess "nuvarande för församlingen högst olämpliga och besvärliga plats till något ställe i kyrkans närhet".

Under den följande remissbehandlingen fick kronofogden Karl Hallberg uttala sig. Han måste naturligtvis försvara det till poststyrelsen under år 1874 ingivna förslaget och skrev:

"Hemmanet Hajom, beläget vid allmänna landsvägen omkring 1600 fot från Lundby gästgivaregård synes hava ett någorlunda centralt läge inom Töftedals socken, enär av socknens hemman de flesta ligga ovanför Hajom åt norska gränsen, då däremot endast ett fåtal äro belägna emellan Fjälla station och Lundby gästgivaregård, varemellan avståndet är 1.1 mil."

Kronofogden argumenterade också med att den tillsatte poststationsföreståndarens var skrivkunnig och vederhäftig. Länsstyrelsen stödde honom i sitt yttrande till poststyrelsen den 23 augusti 1875, vari det hette, att länsstyrelsen fann "sökandena icke hava, emot vad kronofogden anfört, åstadkommit någon utredning av sådana förhållanden, som för närvarande böra föranleda bifall till ifrågavarande ansökning".

Poststyrelsen ansåg vid föredragning den 9 september 1875 att framställningen inte föranledde någon åtgärd. Fallet är emellertid intressant såsom ett i handlingarna sällan funnet exempel på dålig kommunikation med berörd befolkning innan länsstyrelserna avgav förslag till poststyrelsen på de i brådskan nytillkommande poststationernas belägenhet. Måhända kan man efteråt konstatera att det utvalda läget för poststationen inte främjade dess användning. Postmästare G E Rundberg i Qvistrum, som hade poststationen inom sitt förvaltningsområde, kunde i sin rapport till poststyrelsen den 15 januari 1876 om resultatet av första verksamhetsåret konstatera, att frimärken hade sålts för sammanlagt 84 kronor. Med hänsyn till arvodet till föreståndaren var poststationen sålunda olönsam och den

behövdes enligt postmästarens uppfattning inte heller för tjänstepostens befordran: "Vad poststationen i Töftedal beträffar, finnes där inga tjänstemän utan endast tvenne gränssidare, vilka ej förut varit berättigade till ordinarie kronobrevbärings begagnande".

Det var många olönsamma poststationer som på detta eller liknande sätt redovisades till poststyrelsen i början av år 1876, men poststyrelsen lät dra in ett mycket litet antal. För de flesta inväntade man omorganisationen med lantbrevbäring, så också för Töftedal.

I sin redovisning vid förberedelser för lantbrevbäring av planerna på indragning av poststationerna i Tisselskog och Töftedal, delvis citerad i avsnittet om Tisselskog, skrev kronofogden bl a följande.

"Töftedals kommun har redan förklarat sig icke kunna avlöna något ombud (som kontaktlänk med lantbrevbäraren, förf:s anm.), men allmänt uttalat den önskan att poststationen därstädes måtte tills vidare bibehållas och skäl härför torde desto hellre förefinnas, som rörelsen inom kommunen torde komma att betydligt ökas med anledning av den därigenom gående, snart färdigbyggda järnvägen".

Nu blev lösningen för Töftedal inte den väntade på grund av att Kristiansson skrev det brev som återges här.

Härmed får jag undertecknad
afsäga mig den tjänst som
poststationsföreståndare för
Töftedals poststation och anse
håller att jag nämde tjänst
varder ledig ifrån vid detta
årets slut.

Töftedals poststation den 29/11/1878

E. J. Kristiansson

Poststationsföreståndare

Följden blev en snabbförhandling med postförare Jacobsson om denne kunde åta sig lantbrevbäring mellan Fjälla och Töftedal i stället för den postföring som hans kontrakt gällde. Detta komplicerades genom att det inte var han själv som gick med posten utan hans

dräng. Postmästare Petersson i Vänersborg kunde ändå sända ett telegram den 13 december 1878 till poststyrelsen att saken var klar.

TELEGRAM. Inskick den 13 december 1878
N° 376
App. N° 15

MA 317

Klass. N° 206 Ord 19 Inlämnad 17, 1878 kl. 9. 52
Tjänsteann.

Generalpoststyrelsen
Stockholm
Jacobsson Fjälla ägar
Lantbrevbäraren
Fjälla - Töftedal mot
en Krona 80 års pen
och åter Postkontoret

Från 1879 års ingång var poststationen i Töftedal sålunda indragen och enligt ett nytt kontrakt fungerade Jacobsson som lantbrevbärare mellan Fjälla och Töftedal med två turer i veckan. Kontraktet överflyttades från och med oktober 1878 på Anders Olsson.

I något mer än 30 år var Töftedal nu utan egen poststation. När den efter flera framställningar återinrättades den 1 oktober 1909, hamnade den i Lundby, där man redan 1874 uttryckt önskemål om att den skulle finnas. Dess föreståndare blev Sofia Jansson (1909-1913), Karl Gustaf Jansson (1913-1923) och Gustaf Bryntesson (1923-1968). Efter den sistnämndes pensionering den 1 augusti 1968 hölls befattningen vakant med Bryntesson som vikarie till poststationens indragning den 1 november 1968. Det blev nu lantbrevbäring från Ed.

Den lilla röda byggnad, som Gustaf Bryntesson lät uppföra för poststationen i Töftedal för inflyttning i november 1937 "låg kanske lite ensam därute på åkern" sade han enligt ett tidningsreferat, när han avtäckades av postmästare Lars-Ake Jönsson i Amål på pensionsdagen den 1 augusti 1968. (Bilden ur Postmusei samlingar)

Vårvik

Även Vårvik fick en poststation när kronobrevbäringen upphörde i Dalsland. Den förlades till Svartkärr med skolläraren A Jacobsson som föreståndare. Han fick 190 kr i årsarvode. Hans efterträdare blev från den 1 december 1899 Selma Katrina Jacobsson.

Den tredje ordinarie föreståndaren i Vårvik blev från 1911 års ingång handlanden Johan Melker Jarlén. Omsättningen var liten i Vårvik och poststationen hörde till dem som ifrågasattes till indragning under depressionsperioden vid 1930-talets början. Poststyrelsen anmodade postdirektörerna den 17 april 1932 att undersöka och yttra sig "angående eventuell indragning eller utbyte av poststationer med årsuppbörd av högst 500 kr."

Inom västra postdistriktet var 16 poststationer föremål för undersökning på grund av låg uppbörd. Om Vårvik och fem andra av dessa poststationer skrev postdirektionen i sitt svar den 29 mars 1933 att där förelåg en mindre ökning av frankoteckensuppbörden (från 449 till 530 kronor för Vårvik) och tillade: "Beträffande dessa poststationer anser jag, att frågan lämpligen bör få vila ytterligare ett år, för att därefter, sedan erfarenhet vunnits beträffande rörelsens tendenser åt ena eller andra hållet, ånyo upptagas till prövning".

Poststyrelsens beslut fick följande utformning: "Vid ärendets föredragning denna dag (1 april 1933) har generalpoststyrelsen bestämt att de poststationer inom västra distriktet, varom nu är fråga, skola t v bibehållas. Ni torde emellertid fortfarande hava Eder uppmärksamhet riktad på angelägenheten av att poststationer av här ifrågavarande slag, då så lämpligen låter sig göra, utbytes mot billigare postanordningar"

Det var fortfarande obetydlig omsättning vid poststationen i Vårvik, men andra skäl bidrog till att poststationen drogs in med februari månads utgång 1940 (diarienummer 1 b 430/39, Omb 82/39). Under poststationens sista period från mars 1939 vikarierade Ingegärd Kajsa Viktoria Jarlén.

Mon

1879-07-25--1960-02-28

Dalslands järnväg öppnades för allmän trafik på sträckan Sunnanå-Kornsjö den 18 juli 1879 och de första poststationerna utmed linjen öppnades åtta dagar senare med stationsföreståndarna som ansvariga för posten. I Mon blev det till en början stationsinspektoren Sten Drakenberg som hade den uppgiften med 360 kr i årsarvode för själva postsysslan. Axel Fredrik Pagelow avlöste honom enligt beslut i januari 1888 och från 1907 års ingång Erik Charles Leonard Ekelund. Ragnar Pira tog över i mars 1919 och blev sin post trogen i närmare 30 år. Som vikarie tillträdde den 1 november 1948 Bertil Gunnar Oskar Cahling och blev ordinarie med 1949 års ingång. Hans efterträdare blev i april 1955 platsvakten Sonja Jenny Birgitta Berglund till poststationens indragning med februari månads utgång 1960.

Ett postombud under Ed fanns därefter i Mon till 1964 års utgång med gravyren ED POB 1 i datumstämpeln.

1882-01-01--1957-07-31

Hökedalen

Till de förenade post- och järnvägsstationerna räknar vi också den från 1882 års ingång öppnade i Hökedalen. Dess inrättande föregicks av ett brev till postinspektionen från trafikdirektören N. Ahlbom den 25 november 1881 med följande inledning:

"Emedan trafiken vid Hökedalens hållplats å Dalslandsbanan betydligt tillväxt, har järnvägen måst vidtaga åtgärder för platsens utvidgning, inläggning av sidospår och förändring till station från och med den 1 december i år.

Vid Hökedalen finnes nu fyra köpmän och en virkeshandlare och flera bliva det. I den mån trafiken vid Hökedalen utvecklat sig, har bristen av poststation därstädes allt mera och mera visat sig, och behovet av inrättandet av poststation vid Hökedalen framstått".

Det var eljest vanligt att befolkningen på platsen framställde önskemål i denna riktningen, men i detta fall kom järnvägsbolaget före. Poststyrelsen accepterade och järnvägsmannen Hans Olsson-Friithioff fick ta ansvar för både post och järnväg med 240 kr i årsarvode för själva postsysslan. Detta steg till 360 kr efter 1903 års allmänna reglering av arvoden till föreståndare för förenade poststationer och till 420 kr år 1906. Den 1 november 1913 tog Adolf Friithioff Nicolaus Wodarg över, också han med en lång tjänstetid. Rudolf Carlsson trädde till 1942 och svarade för rulljangsen till 1954 års utgång, varefter vikarier, från den 1 april 1955 platsvakten Asta Augutsson, uppehöll befattningen till poststationens indragning med juli månads utgång 1957.

Mellbyn

ej poststation

I ett brev till poststyrelsen den 22 januari 1912 från företrädare för Rölunda, Stora Böns och Dals Eds församlingar gjordes en framställning som utmynnade i en önskan "att Kungl. Generalpoststyrelsen till förbättring av postförhållandena å härvarande ort ville benäget snarast gå i författning om inrättande av poststation i Mellbyn".

Som föreståndare lanserades bokhållaren A V Dahlgren i Mellbyn. Vid den följande remissbehandlingen uttalade postmästare Anton E Holm i Mellerud, att han inte kunde "finna det olämpligt att förlägga en poststation till Mellbyn, om den kan inrättas utan för stor driftkostnad". Poststationsföreståndare H Olsson-Friithioff i Hökedalen visade på en medsänd kartskiss, att avståndet mellan Hökedalens poststation och Mellbyn var 2 km. Sedan postdirektionen avgett nedan återgivna svar till poststyrelsen, ansågs vid föredragning den 28 maj 1912 "förevärande framställning icke böra bifallas".

Åter till Kungl. Generalpoststyrelsen.

Enär Mellbyn ligger på ett afstånd af allenast 2 kilometer från poststationen i Hökedalen och för korrespondenter i Mellbyn jämväl finnes tillfälle till postutväxling genom den Mellbyn passerande postföraren å linnen Ed - Fjällå, får postdirektionen vördsamt afstyrka tilfall till föreliggande framställning.

Beslutet föranledde en anhållan av komminister J Hallenberg i Hökedalen den 4 juni att poststyrelsen skulle ta upp ansökan till omprövning. Hans inledande rader kan vara av visst intresse: "Det är uppgiften att avståndet mellan Hökedalen och Mellbyn endast är 2 kilometer, som ligger till grund för detta beslut. Men denna uppgift tål vid en närmare granskning. Först och främst framgår det av handlingarna i ärendet, att denna uppgift är avlämnad av poststationsföreståndaren H O Friithioff, Hökedalen, utan att någon sådan uppgift av vederbörande myndigheter är begärd. Det ligger en tendens i denna uppgift att komma denna ansökan på fall. Och denna tendens motiveras av det förhållandet, att en ny poststation i Mellbyn skulle medföra minskning i poststationsföreståndarens i Hökedalen inkomster. --- Avståndet mellan Hökedalens poststation och platsen för den ifrågasatta poststationen i Mellbyn är icke 2 kilometer. Vid denna dag anställd mätning har den exakt befunnits vara 2538 meter".

Besvärsv brevet föranledde inte någon ändring av fattat beslut.

1904-11-01--1959-03-31

Kråkvikens

En poststation öppnades den 1 april 1904 i Kråkvikens. Transporten skedde inledningsvis med ångfartyg mellan Bengtsfors och Gustafs-fors, men vintertid enligt denna tidtabell samt dessutom från Vårvik.

Bengtsfors—Gustafs-fors. (Vintern.) (Från den 1 november 1904.)							
Alla dagar.	—	2,30	1,5	Bengtsfors postkontor.....	Alla dagar.	12,45	—
Alla dagar.	4,45	5,0	1,0	Kråkvikens poststation	Alla dagar.	10,45	11,0
Alla dagar.	6,15	—	2,5	Gustafs-fors' poststation	Alla dagar.	—	9,5
Sommar, eller den tid af året, då postbefordran med ångfartyg äger rum mellan Bengtsfors och Gustafs-fors (473), är denna postföring inställd.							

Fanjunkaren Anton Lindgren blev föreståndare från den 1 april 1908. Knappt 20 år senare blev Dal-Västra Värmlands Järnväg öppnad för allmän trafik på delsträckan mellan Bengtsfors och Arvika. Någon förening av poststationen med järnvägen fördes inte på tal då men väl i samband med Anton Lindgrens avgång ur tjänst efter sin uppsägning av avtalet 1939. Postdirektionen förhandlade sålunda med trafikdirektören vid Bergslagens järnvägar, vars dotterbolag sedan den 1 september 1937 ägde järnvägen i fråga. På postdirektionens framställning beslöt poststyrelsen att förening med post och järnväg skulle ske från den 1 september 1939. Därmed var det järnvägens personal som svarade för postservice, till en början Hjärdis Elisef Karlsson och från den 1 juni 1947 Karl Natanel Olsson. För järnvägen var stationen inte lönsam och i anslutning till dess avbemanning drogs poststationen in med mars månads utgång 1959.

1908-10-01--1970-11-14

Dalslands Högen

I ett yttrande år 1904 vid undersökning om att inrätta lantbrevbäring på linjen Mon-Jakobsrud uppgav postmästare Anton E Holm i Mellerud, "att en del av den svenska gränsbevakningen nödgades betjäna sig av norsk postanstalt". Han uttryckte också tanken att en del av de nationella och nationalekonomiska intressena äventyrades

därigenom. Han hade redan då haft för avsikt att föreslå inrättandet av en poststation vid den svenska gränsstationen Högen, som ligger nära gränsen på kort avstånd från den norska järnvägsstationen Kornsjö. Han avstod från den tanken på grund av att daglig förbindelse då inte kunde åstadkommas. Några år senare var tidtabellen ändrad på så sätt, att tåg stannade dagligen vid Högen på väg till Norge.

I ett brev till poststyrelsen den 12 september 1907 tog han åter upp frågan och föreslog inrättandet av en poststation i Högens banvaktsstuga vid tågens hållplats med samtidig indragning av den del av lantbrevbäringen från Mon, som låg mellan Högen och Jakobsrud. Till föreståndare för den önskade poststationen föreslog Holm att banvakten C G Svensson skulle antas.

Det blev ett komplicerat ärende genom att förslaget innebar en för vissa postkunder ofördelaktig ändring av lantbrevbäringen. Efter åtskilliga remisser beslöt poststyrelsen den 25 juni 1908 att en poststation skulle öppnas med namnet Dalslands Högen. Den förenades inte med järnvägen men ett avtal tecknades direkt mellan postverket och banvakten Karl Gustaf Svensson om att svara för dess skötsel.

Kornsjö—Mellerud.

(Från och med den 1 november 1908.)

11 ¹⁰ 23 ⁵	2 ⁴⁰ 5 ⁴⁴	Kristiania Fredrikshald	2 ⁵⁵ 11 ⁴²	6 ⁰ 2 ⁵
Pkxp. 67.	Fk.	Pkxp. 44.		
Tåg 39.	Tåg 5.	Tåg 37.	Km.	
3 ³⁸	—	6 ³²	—	Kornsjö
—	—	—	1	Dalslands Högen ...
3 ⁵⁸	Plk. 386	9 ²¹	6 ⁴³	9 Mon
—	Tåg 1.	Fk.	6 ⁴⁵	— Mon
4 ²²	8 ²⁴	Tåg 11.	—	17 Hökedalen
—	8 ³⁸	3 ⁷	—	21 Ed
4 ⁴³	8 ⁴⁵	3 ¹⁷	7 ²	— Ed
—	—	—	—	— Ed
4 ⁴⁶	8 ⁵⁰	—	7 ⁴	— Ed
5 ¹⁸	9 ²⁰	—	7 ²⁷	39 Bäckefors 107
5 ²⁰	9 ²²	—	7 ³⁰	— Bäckefors
—	9 ⁴³	—	—	49 Dalskog
—	9 ⁵⁸	—	—	56 Dals Rostock
6 ⁴	10 ¹³	—	8 ¹	65 Mellerud 104
				Tåg 12. Fk.
				10 ²¹
				9 ⁵⁷
				9 ⁵⁵
				11 ¹⁶
				10 ⁴⁸
				9 ²⁰
				10 ³⁰
				8 ³
				7 ³²
				7 ²⁹
				7 ¹¹
				6 ⁵⁴
				6 ³⁵
				10 ³⁰
				Tåg 38. Pkxp. 44.
				Tåg 12. Fk.
				Tåg 6. Plk. 386
				Tåg 40. Pkxp. 67.

Detta är den tidtabell som tillämpades för postföringen på Dalslands järnväg, när poststationen Dals Högen hade öppnats.

K G Svensson efterträddes med 1915 års ingång av Britta Stina Svensson. När hon sagt upp sitt avtal till upphörande med 1942 års ingång, blev Anna Persson föreståndare såsom den tredje och sista ordinarie innehavaren av befattningen. Poststationen drogs in den 16 november 1970.

Dalbacka

I Backa gård vid ändpunkten av postlinjen Kråkviken - Dalbacka öppnades efter flera framställningar den 1 februari 1920 en poststation med fru Frida Andreasson som föreståndare (diarienummer 1 b 691/17). Från den 11 december 1925 uppehölls befattningen på vakans tills lantbrevbärare Karl Evald Alm formellt tog över den 1 juni 1926. Efter hans död i februari 1962 uppehölls befattningen åter på vakans tills poststationen kunde dras in med samtidig förbättring av lantbrevbäringen (diarienummer Dt 198/64).

DALSLANDS JÄRNVÄG.

Trafikchefen.

Ed den

Postdirektionen i västra distriktet INK. 2 UMAJ 1921 Dnr: <i>122</i>

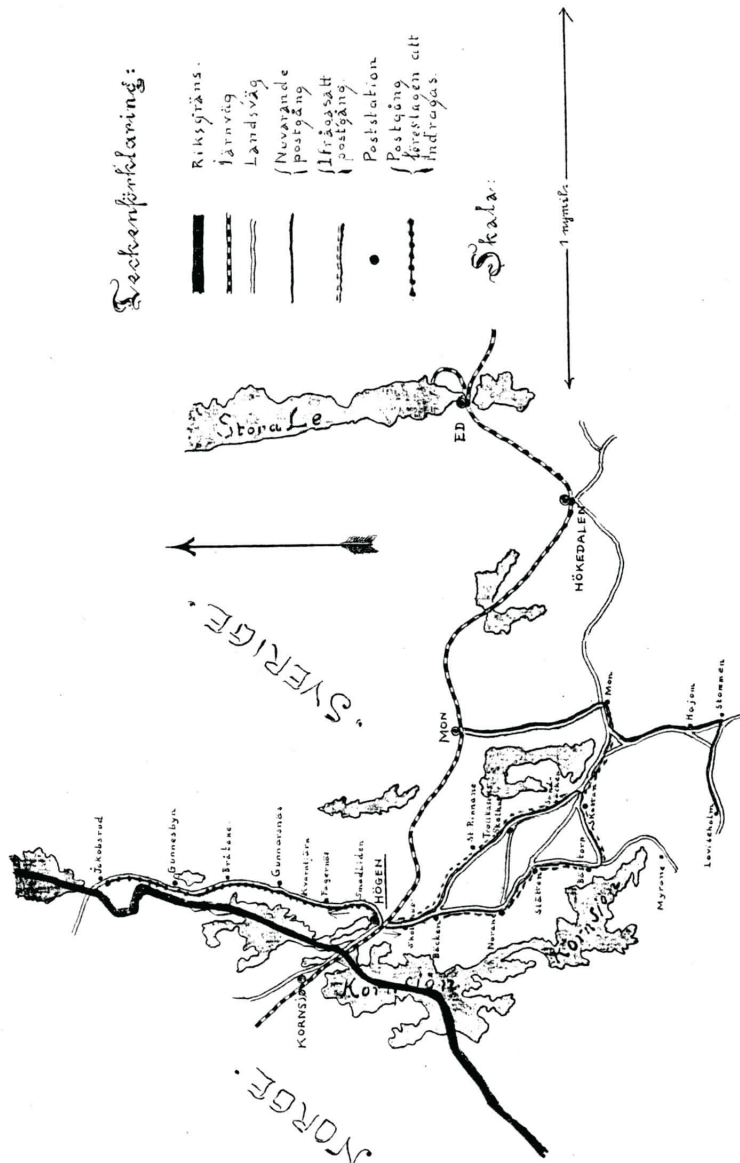
Postdirektionen i Västra Postdistriktet

Göteborg

Med återställande av handlingarna rörande inrättande av poststation vid Tingvalla samtidigt med att hållplatsen därstädes från 1 inst. juli utvidgas och öppnas som fullständig järnvägsstation får jag framhålla, att, ehuru postförsändelserna till och från nämnda plats för närvarande varit ringa, behovet av poststation därstädes inom kort torde bli mera kännbart, enär platsen, då stationen där inrättats, kommer att utvecklas, vartill kommer att en ny projekterad landsväg från Bule i Rülunda socken till Tingvalla antagligen snart blir anlagd, varigenom östra delen av Rülunda socken med bl. a. hemmanen Bule, Rot, Hästhagen liksom även Bodane m. fl. gårdar i närgränsande del av Dals Eds socken torde få sin trafik på Tingvalla station.

Munkedals A/B., som nu får sin post på Tingvalla befordrad med lösväska från Bäckefors, torde även vara intresserad i Tingvalla som poststation.

Ed den 19 maj 1921.

Kartskissen på denna sida följde ärendet från postmästare Anton E Holm i Mellerud 1907 med framställning om att inrätta en poststation i Högen. Som synes av den starkt förminskade skissen skulle detta göras på bekostnad av lantbrevbäringen på delsträckan Högen - Jakobsrud.

Illustrationen på sid 37 är ett av de brev som järnvägsbolaget skrev i sina försök att få inkomster från postverket genom en poststation i Tingvalla.

Tingvalla

Tillkomsten av en järnvägsstation i Tingvalla medförde också önskemål om en poststation där. Det var emellertid många om och men innan den kunde inrättas. Styrelsen för Dalslands Järnvägs AB uttryckte i ett brev till poststyrelsen den 2 februari 1921 önskemål om att i den nya Tingvalla station från dess öppnande för allmän trafik den 1 juli 1921 också skulle öppnas en poststation (diarienummer 1 b 192/21).

Samma önskemål kom igen i ett brev den 13 juli 1921, underskrivet av bygdens vuxna befolkning. På grund av det förhållandevis låga trafikunderlaget avstyrkte postdirektionen bifall och poststyrelsen beslöt den 9 augusti 1921 att framställningen inte skulle föranleda till vidare åtgärd.

Ärendet togs upp igen i en petition till postmästaren i Mellerud den 22 november 1922, som sände det vidare till postdirektionen med tillstyrkan under vissa betingelser. Postdirektionen redovisade detta i ett väl motiverat förslag till poststyrelsen den 1 augusti 1924. Det blev bifall och poststationen öppnades den 1 september 1924. Georg Edborg blev föreståndare, följd av Johan Alfred E:son Lundqvist (1926-1928) och Oskar K:son Magnusson (1928-1948).

Under den sistnämndes tid gjordes den i avsnittet om Vårvik redovisade undersökningen "angående eventuell indragning eller utbyte av poststationer med årsuppbörd av högst 500 kr."

Inom västra postdistriktet var 16 poststationer föremål för undersökning på grund av låg uppbörd. Om Tingvalla skrev postdirektionen i sitt svar den 29 mars 1933 att protester hade inlämnats mot den ifrågasatta indragningen av poststationen och att en sådan omorganisation skulle ge "liten vinst, om postombud anställs, enär en ny lantbrevbäringslinje måste inrättas". Poststyrelsens beslut innefattade följande text:

"Vid ärendets föredragning denna dag (1 april 1933) har generalpoststyrelsen bestämt att de poststationer inom västra distriktet, varom nu är fråga, skola t v bibehållas. Ni torde emellertid fortfarande hava Eder uppmärksamhet riktad på angelägenheten av att poststationer av här ifrågavarande slag, då så lämpligen låter sig göra, utbytes mot billigare postanordningar".

Någon sådan ändring blev inte aktuell under Magnussons tid som poststationsföreståndare, men efterträdaren, Erik Olof Eriksson (1949-1950) kom dit vid en tidpunkt då efterkrigstiden hade börjat möjliggöra utbyte av poststationer mot lantbrevbärning i stor omfattning. Poststationen avvecklades med mars månads utgång 1950.

Valbo-Ryr

Postombudet i Flatebyn, handlanden Folke Herbert Carlsson, fick högre status genom att han anställdes som föreståndare för den poststation som öppnades med namnet Valbo-Ryr den 1 december 1938 vid postföringslinjen Ellenö-Vågsäter. Carlsson lät ändra sitt efternamn till Halleröd. Han blev den ende poststationsföreståndaren i Valbo-Ryr och fick under sitt 47:e levnadsår uppleva poststationens indragning med januari månad 1954 (diarienummer Dt 1760/53).

Några postföringstidtabeller från Vedbo härad vid början av 1900-talet.

		476.			
		Bengtstors—Gustafstors.			
		(Vintern.)			
		(Från den 1 november 1904.)			
—	2,30	1,5	<i>Bengtstors</i> postkontor.....	Alla dagar.	12,45
4,45	5,0	1,0	<i>Kräkvikens</i> poststation	Alla dagar.	10,45
6,15	—	2,5	<i>Gustafstors'</i> poststation	Alla dagar.	9,30
<i>Sommarn, eller den tid af året, då postbefordran med ångfartyg äger rum mellan Bengtstors och Gustafstors (473), är denna postföring inställd.</i>					
		477.			
		Kräkviken—Vårvik.			
		(Från den 1 november 1904.)			
—	5,15	0,5	<i>Kräkvikens</i> poststation	T. Th. L.	7,45
6,0	—	—	<i>Vårviks</i> poststation (vid kyrkan)	T. Th. L.	7,0
<i>Denna post får ej afföras från Kräkviken förr, än posten från Bengtstors (476) anländt.</i>					

402.

Värvik—Baeka.

(Seglationstiden.)

(Från den 24 maj 1905.)

—	5,15	1,1 {	Värviks postkontor (vid kyrkan)	T. Th. L.	4,0	—	
			Krokfors' båtställe				
			Rolfsbyn				
			Fjus' handelslägenhet				
			Olserud				
8,15	—		Baeka hemman	T. Th. L.	—	1,0	

Häftet i den posthistoriska serien tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en ljuslåda för montering och en kopiator, allt av enklaste slag. Det är fråga om ett rent hantverk och defekter kan förekomma. Jag hoppas Du har överseende därmed och att Du accepterar att det framforskade innehållet är viktigare än häftets utförande.

Erik Lindgren